

Inspiratievoorbeeld 5: Sint-Ferdinand en Campus Max STEM (SO)

Informatie over de scholen

De school voor BuO (Sint-Ferdinand Scholen) heeft een vestigingsplaats voor OV4 type 3 en 9 op de campus van de school voor GeO (Campus Max STEM: 2^e & 3^e graad Humaniora).

Op deze campus zijn er 571 leerlingen ingeschreven: 61 leerlingen in de OV4-werking en 510 in de school voor gewoon onderwijs.

Op vlak van onderwijspersoneel zijn er 126 VTE: 24 VTE (voltijdse equivalenten) vanuit de school voor BuO en 102 VTE uit de school voor GeO. Er zijn ook leerkrachten en begeleiders die een dubbele aanstelling hebben in het GeO en OV4.

Doel en typische kenmerken van de samenwerking

Door middel van de samenwerking biedt men **een continuüm van onderwijssettings** waar kwaliteitsvol onderwijs wordt geboden voor iedere leerling en op maat gewerkt kan worden indien nodig:

We willen op maat gaan werken, op een continuüm hè, waar dat sommige leerlingen helemaal in de OV4 klassen zitten, maar anderen helemaal in het gewoon. Alles wat daartussen zit kan een plaats hebben, dus het is niet zo dat we daar [in de visietekst en doelstellingen van de samenwerkingsovereenkomst] hadden geschreven: 'het moet dit of het moet dat hè?' We proberen het continuüm breed te houden.

Ze vertalen het op maat werken naar **individuele trajecten** waarbinnen er op campusniveau gekeken kan worden welke leerling het best past in een bepaalde studierichting, een klas en klascontext (setting volledig OV4, gemend of volledig GeO). Binnen dit continuüm aan onderwijssettings proberen ze steeds voor de leerlingen van OV4 om de overstap naar het gewoon onderwijs te maken:

Het uiteindelijke doel blijft leerlingen voorbereiden op de maatschappij. Dit kan door leerlingen uiteindelijk in het secundair de overstap terug te laten maken naar het regulier onderwijs. Voor sommige lukt dit en voor andere leerlingen niet.

De samenwerking werd geïnitieerd door de inrichtende macht (het schoolbestuur) waar de twee scholen aan verbonden zijn. De inrichtende macht stelde een samenwerking voor vanuit hun visie op inclusie die ze willen nastreven bij alle educatieve organisaties die deel uitmaken van de vzw. *“Leerlingen die doorgaans minder kansen krijgen, meer kansen geven”* is dan ook het streefdoel van de samenwerking. Hiertoe richtte de hoofdschool voor BuO een vestigingsplaats voor OV4 type 3 en type 9 op, op de campus van de school voor GeO. De scholen proberen **geen ‘school binnen een school’** in te richten, maar echt te zoeken naar verbinding tussen twee werkingen. Op schoolniveau wordt er sterk ingezet op een **gezamenlijke (beleids)visie op onderwijs** voor de beide scholen (vb. visie op de basishouding van een leerkracht en begeleiding van de leerlingen, zie verder). Het onderwijspersoneel wil **één team** vormen en neemt gezamenlijk deel aan pedagogische studiedagen en groeperen zich in vakwerkgroepen. Vanuit de leerkrachten voor BuO en GeO wordt er ingezet op **team teaching**. Enkele leerkrachten geven zowel les in OV4 als in het GeO waarbij er ook op team teaching en **co-teaching** wordt ingezet. Ook op het niveau van de leerlingen wordt zoveel mogelijk samengewerkt:

De leerlingen van OV4 volgen hetzelfde leerplan als de leerlingen van het gewoon onderwijs. Hiervoor werken we nauw samen met de leerkrachten van Campus Max STEM. We gebruiken dezelfde handboeken en werken samen aan o.a. examens en toetsen. De meeste leerlingen volgen voltijds de lessen in OV4. Sommige leerlingen hebben een gecombineerd programma: ze volgen een aantal lessen binnen OV4 en een aantal lessen in het gewoon onderwijs. Nog anderen gaan na een periode in OV4 voltijds over naar het gewoon onderwijs, eventueel met extra ondersteuning.”
(Website Campus Max STEM)

Aanpak en concrete organisatie van de samenwerking

Schoolstructuren: Campus MAX STEM & Sint-Ferdinand OV4

In deze samenwerking ligt de nadruk op leerlingen die een studierichting kiezen binnen de dubbele finaliteit STEM. De school voor GeO en de school voor BuO (een vestigingsplaats OV4, hierna school voor BuO) liggen op dezelfde campus. De focus van de samenwerking ligt op de 2de en 3de graad (humaniora).

De **hoofdschool voor BuO** heeft naast deze samenwerking, ook nog een vestigingsplaats voor OV4 op een andere school voor GeO waar de nadruk ligt op leerlingen die een studierichting kiezen in de doorstroomfinaliteit. Naast de samenwerkingen met het gewoon onderwijs, heeft de hoofdschool ook een aparte werking OV4. Deze worden niet verder besproken in deze casusbeschrijving.

De **school voor GeO** maakt deel uit van een groep met drie vestigingsplaatsen: een middenschool, een vestigingsplaats met de STEM-gerelateerde richtingen in de doorstroom, de dubbele en arbeidsmarkt finaliteit en een vestigingsplaats waar ook nog andere richtingen in deze finaliteiten georganiseerd worden. In de middenschool zijn er (nog) geen samenwerkingen met het buitengewoon onderwijs.

Op afbeelding 1 wordt weergegeven welke richtingen georganiseerd worden voor de leerlingen OV4 en voor de leerlingen van het GeO (over de campussen van de school voor GeO). Niet alle richtingen worden georganiseerd binnen de samenwerking van het BuO en GeO.

Afbeelding 1. Overzicht van studierichtingen aangeboden op de campussen van het GeO en BuO.

WAAR HEB JE LES?		TWEDE GRAAD		DERDE GRAAD
in Campus MAX Middenschool in Campus MAX College in Campus MAX STEM OV4 deze studierichting bieden we ook in OV4 aan DUAAL deze studierichting bieden we ook in duaal leren aan DUAAL deze studierichting bieden we enkel in duaal leren aan Ter info: onze campussen richten vanaf schooljaar 2025-2026 ook een vernieuwd 7de jaar in.		3 ^{de} EN 4 ^{de} JAAR		5 ^{de} EN 6 ^{de} JAAR
EERSTE GRAAD 1ste JAAR A-STROOM - klassiek verkennend - ruim verkennend B-STROOM - praktisch verkennend		2de JAAR GERICHT VERKENNEND - Latijn - economie en organisatie - maatschappij en welzijn - moderne talen en wetenschappen - STEM-wetenschappen - STEM-technieken: grafische communicatie en media - STEM-technieken: mechanica en elektriciteit PRAKTISCH VERKENNEND - maatschappij en welzijn & economie en organisatie - STEM-technieken: mechanica, elektriciteit, hout en grafische technieken		DOORSTROOM DOMEINOVERSCHRIJDEND - Latijn - economische wetenschappen - humane wetenschappen - natuurwetenschappen DOMEINGEBONDEN ECONOMIE & ORGANISATIE - bedrijfswetenschappen MAATSCHAPPIJ & WELZIJN - maatschappij- en welzijnswetenschappen STEM - technologische wetenschappen (4u/5u wiskunde)
		DOORSTROOM/ARBEIDSMARKT - bedrijf en organisatie - maatschappij en welzijn - biotechnieken + OV4 - elektromechanische technieken + OV4 - grafische technieken + OV4		DOORSTROOM/ARBEIDSMARKT - bedrijfsorganisatie - gezondheidszorg - biotechnologische en chemische technieken + OV4 - elektromechanische technieken + OV4 + DUAAL - autotechnieken - grafimedia + OV4 - crossmedia + OV4
		ARBEIDSMARKT - organisatie en logistiek - zorg en welzijn - mechanica - elektriciteit - hout - printmedia		ARBEIDSMARKT - onthaal, organisatie en sales - basiszorg en ondersteuning - lassen-constructie + DUAAL - preventief onderhoud machines en installaties + DUAAL - onderhoudsmechanica auto + DUAAL - elektrische installaties + DUAAL - binnenschrijnwerk en interieur + DUAAL - printmedia + DUAAL

SAMEN. LEREN. VERBINDEN.

Meer info over een studierichting? www.campusmax.be

Samenwerking op verschillende niveaus

De school voor gewoon onderwijs en de OV4-werking werken op verschillende niveaus samen:

Op **beleidsniveau** werd een gemeenschappelijke visie op onderwijs gevormd vanuit beide scholen, met specifieke aandacht voor de OV4 werking. Op de wekelijkse beleidsvergadering zijn de directies van het GeO (de technisch, pedagogisch en algemeen directeur), de diensthoofden van begeleiding, onderwijsdienst en technische dienst en de pedagogisch coördinator van OV4 aanwezig. Hier stemmen zij hun werking op elkaar af en wordt het wekelijkse beleid van de school uitgestippeld:

Dat is zo een van die dingen die ik als orthopedagoog doe. Ik zit mee in het beleidsteam om het beleid van de school uit te stippelen. Ja, ik zit daar ook met een OV4-bril op wat heel veel leerlingen ten goede komt, denk ik.

De pedagogisch coördinator van OV4 zetelt ook in het overlegorgaan waar alle coördinatoren van de vestigingsplaatsen van de hoofdschool voor BuO samenkomen. Zo brengt de coördinator afspraken en beslissingen uit de twee scholen – de school voor GeO en de scholen voor BuO - samen.

Op **niveau van de leerkrachten** wordt er op verschillende vlakken samengewerkt. Er is een **gemeenschappelijke leraarskamer** waar alle leerkrachten tussen de lessen samen komen. Daarnaast is elke leerkracht uit het GeO en de OV4-werking betrokken bij een **vakwerkgroep** die maandelijks samen komt waar thema's met betrekking tot een vak samen uitgewerkt worden. Sommige leerkrachten staan

ook als **co-teachers** voor een klas waar leerlingen uit OV4 en het GeO samen leskrijgen voor praktijkvakken. Deze leerkrachten werken ook nauw samen om de lessen voor te bereiden, doelen van de lessen te evalueren en de vooruitgang van het leerproces van de leerlingen samen te beoordelen:

We hebben een ondersteuningscoach. Dat is een persoon die als co-teacher bijgeroepen kan worden als je het gevoel hebt van oh, dat wordt een spannende les. Ik heb twee extra ogen nodig.

De verschillende regelgeving voor BuO en GeO omtrent de **klassenraden** zorgt voor onduidelijkheid welke leerkracht wanneer moet aansluiten. Leerkrachten aangesloten bij OV4 hebben wekelijkse klassenraden om de vooruitgang van de leerlingen te bespreken die ingeschreven zijn in OV4. De leerkrachten, die aangesteld in het GeO en functioneren als co-teacher, kunnen deze klassenraden bijwonen maar zijn niet wettelijk verplicht. Leerkrachten aangesteld in het GeO die effectief lesgeven aan de leerlingen zijn enkel verplicht aanwezig op de delibererende klassenraad op het einde van het schooljaar. “We vragen altijd wel info voor de klassenraden op het einde van elk trimester.”, klinkt het bij het personeel van OV4.

Daarnaast proberen de scholen op leerkrachtniveau zo veel mogelijk in te zetten op **verbinding, gelijkenissen en kruisbestuiving**. Er is bijvoorbeeld een werkgroep opgericht omtrent visie op het sanctioneringsbeleid dit geldt zowel voor het BuO als het GeO. Verder wordt er ook expertise en kennis uitgewisseld op vlak van “hoe maak ik examens en taken anti-vriendelijk? En welke gesprekstechnieken kan ik toepassen?”. Aansluitend worden ook vormingen ingericht door zowel de OV4-werking als de school voor GeO waar leerkrachten van het GeO en BuO op kunnen intekenen.

Op het **niveau van de begeleiding** wordt ook ingezet op een fysieke en inhoudelijke samenwerking:

We hebben eigenlijk altijd samen op een bureau gezeten. Er is even sprake geweest om toch een aparte bureau te creëren voor OV4, maar ik ben heel blij dat we dat niet gedaan hebben. Nu hebben we een aparte bureau voor alle begeleiders [werkruimte] en een apart lokaal voor de permanentie [ruimte waar leerlingen naartoe komen en begeleid worden].

De begeleiding van het GeO en BuO ondersteunen zowel de leerkrachten als leerlingen op verschillende vlakken. Ook ouders kunnen op eigen vraag of via uitnodiging terecht voor een gesprek met de begeleiding. Doordat de begeleiding (orthopedagogen van OV4 (niet allen voltijds) en begeleiders van het gewoon onderwijs) samen een bureau delen, wordt een **sterke verbondenheid** gevoeld. Vanuit deze verbondenheid begeleiden ze samen de leerlingen en leerkrachten van het GeO en OV4. De scholen hebben een ruimte ingericht “**de permanentie**” of “**de begeleiding**” waar leerlingen op eigen vraag of op vraag van de leerkrachten terecht kunnen. Hier zitten begeleiders (BuO en GeO) die de leerlingen ondersteunen. Er wordt bewust niet de term ‘time-out’ gebruikt omwille van de negatieve connotatie. Het onderwijspersoneel legt uit hoe ze daar te werk gaan:

We gaan samen zorg dragen voor de leerlingen. Dus als daar een begeleider van het gewoon onderwijs zit en er één van de OV4-leerlingen binnenkomt dan gaat die de leerling ook verder helpen en visa versa.

De **pedagogisch coördinator OV4** is verantwoordelijk voor de OV4 werking en maakt ook deel uit van het begeleidingsteam. Deze staat in directe verbinding met de hoofdschool voor BuO waar de personeels- en leerlingenadministratie zit. Daarnaast staat de pedagogisch coördinator ook in verbinding met de leerkrachten van het GeO en OV4, met de ouders en het sociale netwerk rond de leerlingen (internaten, MFC, externe therapeuten, thuisbegeleiding) en de leerlingen zelf.

Elke klas van OV4, GeO en de 'gemengde' klassen hebben één of twee **klascoaches**. Daarnaast heeft elke leerling ingeschreven in OV4 een **individuele coach**. De ouders kunnen naar eigen zeggen de school steeds contacteren bij vragen. Ze nemen daarvoor contact op met de pedagogisch coördinator, begeleiders of de klascoach. Het onderwijspersoneel geeft echter aan dat het voor ouders niet altijd duidelijk is dat hun kind is ingeschreven in het buitengewoon onderwijs:

Als je aan ouders vraagt, 'waar gaat uw kind naar school?' Dan denk ik dat een klein 80% zal antwoorden, die zitten op campus Max STEM. Terwijl ja we lopen daar wel rond, maar die zijn daar niet ingeschreven. Die zijn ingeschreven in Sint-Ferdinand.

Op **niveau van de leerlingen** worden alle activiteiten zoveel mogelijk samen georganiseerd: bijvoorbeeld een gemeenschappelijk onthaal met ontbijt, gezamenlijke pauzes op een gedeelde speelplaats en gemeenschappelijke activiteiten en uitstappen. Sommige activiteiten en uitstappen worden uitzonderlijk apart georganiseerd (bv. eindejaarsreis naar Polen voor GeO, naar Normandië voor BuO):

Het is eerder een uitzondering op de regel dat OV4 een vervangende of aangepaste versie van de activiteiten doet.

In de eerste graad zitten leerlingen ingeschreven in OV4 en het GeO niet samen (middenschool). De instroom in het 3de jaar komt vanuit de middenschool gelegen op dezelfde campus, maar ook vanuit verschillende andere scholen voor BuSO en SO uit de regio. De leerlingen die in de OV4-werking zitten, gaan in de eerste graad naar een andere school voor OV4 (de eerste graad kan gevolgd worden op een andere campus voor GeO waar de hoofdschool voor BuO ook een vestigingsplaats voor OV4 heeft). Leerlingen die na de eerste graad geïnteresseerd zijn in STEM-richtingen komen in de tweede graad naar Campus MAX STEM. De leerlingen volgen in de tweede graad alle vakken in aparte klassen. Vanaf de derde graad volgen de leerlingen in de overeenkomstige studierichtingen samen de praktijkvakken. De algemene vakken volgen ze apart in de klas voor GeO en de klas voor OV4.

Als de leerlingen de praktijkvakken samen volgen staan er twee leerkrachten als co-teachers voor de klas. Dit was voor de leerlingen in het begin wennen dat er twee leerkrachten verantwoordelijk waren voor heel de klasgroep:

Voor de praktijkvakken hebben we les van onze klastitularis, maar nu hebben we ook les van een andere leerkracht die bedoeld is voor OV4. In het begin dachten wij dat wij onze klascoach gingen hebben als leerkracht en de andere leerkracht gaat zich meer focussen op mensen van OV4. Achteraf zijn we te weten gekomen dat de twee leerkrachten er zijn voor iedereen.

De scholen voor GeO en BuO hebben gekozen om het samen volgen van de praktijklessen stapsgewijs op te bouwen. Eerdere ervaringen leerden de onderwijsprofessionals dat het moeilijker was voor de leerlingen om samen les te volgen vanaf het 3de jaar:

Het inclusief verhaal lijkt veel meer organisatorisch en makkelijker te verlopen als we ze [de leerlingen] eerst in de OV4 klas zetten en dan proberen te laten instromen in het gewoon onderwijs. Dat is precies voor heel veel leerlingen en voor heel veel leerkrachten, maar ook voor heel veel ouders makkelijker. De ouders zeggen van 'hij bloeit nu open en zit nu op zijn plaats en voelt zich nu goed'.

Daarnaast zijn er ook leerlingen die gedeeltelijk lessen bijwonen in het GeO, zonder dat er begeleiding is van een leerkracht voor OV4. Voor deze **individuele trajecten** vindt de begeleiding voornamelijk via een informeel overleg tussen de leerkrachten plaats. Dit gebeurt ook in de omgekeerde richting waarbij leerlingen uit het GeO lessen bijwonen in de OV4-werking. Het doel van deze lesbijwoningen is om de mogelijkheid tot de overstap naar het GeO of naar BuO te verkennen:

Voor sommige leerlingen lukt de overstap, voor andere niet. Maar we proberen wel voor de leerlingen die dit willen lesbijwoningen mogelijk te maken, mits de ontbindende voorwaarden. Voorlopig is er nog niemand die is moeten terugkeren naar OV4 na de overstap.

Voor leerling V. werd reeds aangeboden om de overstap terug te maken naar het GeO, maar hij ziet dit in het midden van het schooljaar niet zitten: *"Het gaat wel even duren om me aan te passen, maar volgend jaar zou ik dat wel willen."* Ook in de omgekeerde richting maakte leerling J. de overstap naar het BuO. Hij had na een schoolvertraging van twee jaar nood aan extra ondersteuning en structuur:

In het begin was dat een beetje afwachten, wat gaat die begeleiding zijn, wat gaat die klas zijn? Maar dat is echt goed verlopen. Veel meer begeleiding is veel beter en een kleinere klas ook. Er worden nu om de twee weken gesprekken gehouden om te kijken hoe het gaat met mij en mijn ouders. (Leerling J.)

Het onderwijspersoneel erkent dat over het algemeen **de interacties tussen de leerlingen** goed verlopen. Doorheen de jaren zijn de twee groepen leerlingen ook meer interactie gaan zoeken met elkaar: *"Soms gebeurt het nog dat leerlingen van het regulier de leerlingen voor OV4 uitdagen door mondelinge en soms kwetsende uitspraken, dat proberen we dan wel aan te pakken."* Daarentegen merken de leerkrachten op dat de leerlingen zich meer en meer door elkaar verspreiden op de speelplaats: *"Vroeger was er echt een OV4-hoek op de speelplaats, nu staan er ook al andere leerlingen bij en verspreiden ze zich meer."* Toch merkt leerling L. op dat er twee groepen leerlingen zijn: *"Het valt wel op dat er OV4-leerlingen zijn. Op de speelplaats hebben ze een aparte hoek gecreëerd waar vaak de begeleiders staan."* (Leerling L.)

De **directie van het GeO** heeft administratief geen verantwoordelijkheid over de leerlingen en leerkrachten OV4. *"Het enige waar ik mij mee 'bemoei', is de vakgroepwerking waar de leerkrachten OV4 ook deel van uitmaken."* In de praktijk kunnen de leerkrachten en leerlingen wel terecht bij de directie van het GeO voor praktische vragen. De **directie van BuO** heeft drie vestigingsplaatsen en is slechts een dag per week op de campus. Het onderwijspersoneel van OV4 vindt het een meerwaarde dat de directie aanwezig is op de school. De pedagogisch coördinator is het aanspreekpunt op de campus en koppelt terug naar de pedagogisch directeur van BuO.

De school voor GeO en de OV4-werking hebben verschillende **CLB's**. Het onderwijspersoneel haalt dit aan als drempel:

Het zou een voordeel zijn als deze hetzelfde CLB zou zijn als Campus MAX. Dan kunnen zij de trajecten meteen overnemen en de CLB-medewerkers hier mee aanwezig kunnen zijn. Nu komt de CLB-medewerker verbonden aan de OV4-werking maar 1 keer in 3 weken langs.

Het onderwijspersoneel van het GeO vult aan dat de CLB-medewerker verbonden aan de school voor GeO, wel elke donderdag aanwezig is op de school.

Tenslotte maken de ondersteuners van het **leersteuncentrum** deel uit van de samenwerking. Deze staan in voor de begeleiding van de leerlingen met een GC- of IAC-verslag in het gewoon onderwijs, maar kunnen ook bij het personeel van de OV4-werking terecht over vragen omtrent een leerling. De school heeft bij de opstart van het leersteuncentrum gelobbyd dat er een vast team van ondersteuners aangesteld werd voor de begeleiding van de leerlingen. *“Nu maken ze echt deel uit van de school en het begeleidingsteam.”*

Wat eraan vooraf ging...

2014-2016: Aanleiding van de samenwerking

Enerzijds stelt e **inrichtende macht** voor al haar organisaties en scholen een visie op inclusie en diversiteit voorop. Dit vertalen ze naar een onderwijsbeleid en -praktijken die bijdragen aan kwaliteitsvol onderwijs voor alle leerlingen waarbij er kansen gegeven worden aan leerlingen die doorgaans meer kwetsbaar zijn.

Anderzijds zagen de directies van de hoofdschool voor BuO dat veel leerlingen werden ingeschreven in de arbeidsgerichte finaliteit omwille van hun gedragsproblematiek. Er werd echter opgemerkt dat deze leerlingen **nood hadden aan cognitieve uitdaging**. Het directieteam en de beleidsmedewerkers maakte dus de denkoefening:

We hebben gedacht van ja, we moeten eigenlijk ook een A-stroom gaan oprichten en is het geen idee om dat daar te doen in samenwerking met het gewoon onderwijs, omdat dat toch wat de tendens van de toekomst zal zijn, hè? Meer naar inclusie gaan?

2016: Inrichtende macht stelt de vraag

Voor de opstart van de samenwerking in deze casus werd in 2014 reeds een samenwerking opgestart tussen een andere school voor GeO en de hoofdschool voor BuO (een samenwerking die nog steeds operationeel is). Vanuit positieve en goede ervaringen met deze samenwerking, werd in 2016 door het schoolbestuur ook aan de directie van Campus MAX de vraag gesteld om een samenwerking met de hoofdschool voor BuO op te starten. Gezien een partnerschool reeds een gelijkaardige samenwerking had, kon hiervan geleerd worden. De directies zijn eerst gaan nadenken: *“Wat zijn de krijtlijnen? Wat vinden we belangrijk? Waar staan we voor?”* Deze fase speelde zich voornamelijk af op directieniveau.

2016-2017: Opstart van voorbereiding samenwerking

In het schooljaar 2016-2017 werden de voorbereidingen genomen: het opstarten van een vestigingsplaats (administratief luik) en de OV4-werking (organisatorisch en praktische luik). Daarnaast werd een **werkgroep of denktank** opgestart waar zowel leerkrachten OV4 uit de hoofdschool voor BuO in zetelden als leerkrachten uit het gewoon onderwijs. Deze werkgroep werd aangevuld met expertise van buitenaf, onder meer met een docent vanuit een hogeschool in de buurt. Verder werden ook ouders uitgenodigd om samen na te denken wat de samenwerking zou kunnen betekenen:

Hoe zou dat er kunnen uitzien? Waar gaat OV4 toch nog verschillen van dat gewoon onderwijs? Daarnaast kwamen de leerkrachten [van het gewoon onderwijs] mee lopen bij mij in het BuSO [op de hoofdschool] en omgekeerd. Dit hebben we allemaal samen gelegd.

Verder werd ook een **studiedag** georganiseerd voor het onderwijspersoneel van beide scholen: *“Ik weet dat we op een studiedag uitleg gegeven hebben: Wat is OV4? Wat is onze bedoeling naar de leerlingen toe?”* (Oud-orthopedagoog OV4) Daarnaast werd ook een informatiemoment georganiseerd voor ouders. Ook naar de omgeving van de school werd via de lokale krant gecommuniceerd.

2017-2018: Opstart van de OV4-werking

2019-2020: Eerste jaar van de samenwerking-in-actie: Eerste ‘inclusie lessen’

De OV4-werking werd initieel gedragen door vier leerkrachten die halftijds in het gewoon onderwijs en halftijds in de OV4-werking lesgeven, aangevuld met leerkrachten die gesolliciteerd hadden. In deze periode maakten enkele leerkrachten de overstap van het GeO naar de OV4 werking:

“We hebben een aantal mensen gehad die de stap gezet hebben van de school voor GeO naar OV4. Maar die zijn allemaal teruggegaan omwille van de werklast die veel hoger blijkt te zijn dan in het gewoon onderwijs. Dus dan merken we wel op dat mensen van het GeO niet blijven.”

Leerkrachten zonder ervaring in het BuO ervoeren de werking in OV4 zelf positief, maar er kwamen opdrachten op hen af die ze niet kenden (vb. administratieve last en handelingsplanning). Daarnaast merkte het onderwijspersoneel grote verschillen tussen de werking van het BuO en GeO: *“Wanneer een leerkracht zwanger wordt, moet zij in onze school in het BuO stoppen en in het GeO niet. Dus je moet halftijds stoppen met je job en halftijds verder werken.”* Voor andere leerkrachten was het aanpassen dat er een OV4-werking op de campus werd opgestart. Het was onbekend terrein en er waren verschillende stereotype gedachten omtrent deze werking en de doelgroep van leerlingen:

Sommige leerkrachten hadden ook schrik dat een OV4-werking op de campus, vooral voor type 3, een slecht imago aan de school zou geven. We zijn dan proberen in dialoog te gaan met die mensen over waarom wij dingen doen, waarom bepaalde jongeren dergelijk gedrag vertonen.

De eerste ‘inclusie lessen’ vonden plaats in het 6de middelbaar tijdens de lessen geschiedenis. Er werd op voorhand goed nagedacht bij welke klasgroep en leerlingen dit zou lukken: *“Natuurlijk worden die leerlingen uitgekozen waarvan je weet, ‘dat lukt wel.’”* Daarnaast stond ook de leerkracht geschiedenis ervoor open om deze eerste lessen te geven. Activiteiten en uitstappen werden in dit eerste jaar nog apart georganiseerd.

Het eerste jaar groeide eerder organisch, maar gaandeweg werden op het niveau van de leerkrachten de gezamenlijke vakwerkgroepen (voor OV4 en GeO) georganiseerd, gebeurde de personeelsfeesten samen en zat het begeleidend personeel (begeleiding van OV4 en de leerlingenbegeleiders van GeO) samen op een bureau. Ook werd er geleidelijk aan nagedacht over de professionalisering van nieuwe leerkrachten, bijvoorbeeld over vormingen rond de noden bij leerlingen met ADHD en autisme.

Tenslotte waren ze vanaf het eerste jaar wel vastberaden over de toekomst van de samenwerking: *“Dit eerste jaar wisten we wel meteen ‘het mag geen school binnen een school worden.’”* Het

onderwijspersoneel geeft wel aan dat dit niet evident was gezien het GeO en de OV4-werking elk een eigen instellingsnummer dienden te hebben, die ervoor zorgden dat er toch twee organisaties waren met elk eigen administratieve verplichtingen en regelgeving.

2020 & 2020-2021: Corona – Iedereen terug aangewezen op eigen werking

Tijdens de Coronapandemie waren de scholen GeO en OV4 opnieuw aangewezen op de eigen werking. Vanuit de kwetsbaarheid van de leerlingen werd er wel geprobeerd om voornamelijk de leerlingen uit OV4 zoveel mogelijk terug naar de school te laten komen.

2021-2022: Biotechnieken – Halftijds gezamenlijke lessen

Er werden stappen gezet naar meer verbondenheid in de samenwerking. Voor de studierichting 'biotechnieken' werden de helft van de lessen gezamenlijk georganiseerd. De praktijkvakken werden gegeven en voorbereid door één leerkracht uit het GeO en één uit de OV4-werking.

Daarnaast zetten de scholen ook verdere stappen in het organiseren van gezamenlijke uitstappen. Vanuit de OV4-leerkrachten was er daarbij toch wel steeds de angst: *"Gaat dit wel lukken voor onze leerlingen? Deze angst is nu gelukkig wel weg."*

Ook op vlak van infrastructuur werd er verder nagedacht: *"Waar kunnen de leerlingen naar het toilet gaan, waar richten we de OV4-lokalen in enzoverder."* Het onderwijspersoneel geeft echter wel aan dat ze steeds moesten bewaken dat er geen 'OV4-blok' of 'apart clubje' werd gemaakt, maar dat de klassen verspreid werden tussen de andere klassen van het gewoon onderwijs.

De zorgteams van de beide scholen groeiden verder naar elkaar toe. Ze groeiden zowel op vlak van de visie op begeleiding, als op het begeleiden van de leerlingen én leerkrachten zelf. Ook de vakwerkgroepen op het niveau van de leerkrachten kregen verder vorm en werden gezamenlijk georganiseerd voor leerkrachten aangesteld in BuO en GeO.

2023-2024: Stappen vooruit, maar ook nog groei mogelijk & Studierichting Grafimedia (3de graad) - Halftijds gezamenlijke lessen

Sinds schooljaar 2023-2024 worden ook voor de studierichting 'grafimedia' vanaf de derde graad de praktijkvakken gezamenlijk georganiseerd (ongeveer de helft van de lestijd).

Het onderwijspersoneel geeft aan dat ze al grote stappen hebben gezet, maar dat er nog groei mogelijk is. Er werd bijvoorbeeld een gezamenlijke visie omtrent de 'basishouding van een leerkracht' uitgeschreven. In deze visie werken de scholen voor GeO en de OV4-werking samen en streven naar een leerkrachtenteam met een sterke basishouding die aansluit bij de visie van de gezamenlijke werking:

"Een authentieke leerkracht die sociaal-emotioneel en relatie bekwaam is. Die zorgt voor zichzelf en voor anderen. Dat is de basis, maar zich ook écht kwetsbaar opstelt."

Om te werken aan deze basishouding worden verschillende nascholingen georganiseerd. Desondanks dat het onderwijspersoneel zich een team voelt, is het voor de leerkrachten aangesteld in de OV4-werking is het verschil niet steeds helder: *"Ik ben 'officieel' personeelslid van Sint-Ferdinand, maar voel mij personeelslid van Campus Max, ook omdat ik hier elke dag letterlijk rondloop."*

De beleving van de samenwerking: Door de bril van onderwijsprofessionals, leerlingen en ouders

De grootste succesfactor is voor het team plaats op het niveau van het team en de leerkrachten. Ze geven aan dat er samen nagedacht wordt op verschillende niveaus, bijvoorbeeld in vakvergaderingen, beleids- en personeelsvergaderingen: *“het is echt een sterke teamwerking”*, klinkt het bij de leerkrachten. De scholen hebben doorheen het proces van de samenwerking toegewerkt naar **één schoolwerking**.

Door deze sterke teamwerking is er een cultuur gegroeid op de school waarin **kennis wordt gedeeld**. Het onderwijspersoneel geeft aan dat ook de leerlingen die in het GeO ingeschreven zijn en specifieke onderwijsbehoeften of ‘leerhindernissen’ hebben in hun leertraject, nood hebben aan extra begeleiding. De orthopedagogen van OV4 kunnen daarbij helpen met het opstellen van een aanpak en werkwijze om ook deze leerlingen te begeleiden.

“Ik ben zelf betrokken bij de begeleiding van een klas uit het 3de jaar van een richting waar geen leerlingen uit de OV4 zitten. Dit is geen structurele betrokkenheid voor deze klas. Het is eerder de leerlingen die mij soms opzoeken, omdat ze in het verleden al met mij gesproken hebben als ze bijvoorbeeld ooit nood hadden aan een gesprek of uit de les gestuurd waren.”

Ze voelen zich gesterkt doordat er op een natuurlijke en spontane manier kennis gedeeld kan worden. Ze stellen vast dat ze zo hun **expertise hebben kunnen verbreden én verdiepen**. Dat is ook voor hen het geval bij de zorg en begeleiding die aan alle leerlingen geboden wordt vanuit één begeleidingsteam die vertrekken vanuit een **gedeelde visie op zorg voor zowel de leerlingen als de leerkrachten**.

Op leerlingen niveau geeft het onderwijspersoneel aan dat de OV4-leerlingen niet altijd **het idee hebben dat ze in een BuO-school te zitten**. Dit lijkt een positief zelfbeeld te ontwikkelen bij de leerlingen en hun zelfvertrouwen te versterken. De leerlingen en ouders praten ook over OV4 als deel van de schoolwerking en niet als een aparte school: *“Het is voor ons echt fijn dat hij eigenlijk naar een school gaat voor gewoon onderwijs.”* (Mama van V.) Aansluitend verklaart het onderwijspersoneel de leerwinst en tevredenheid vanuit de kansen die aan de leerlingen geboden worden door de samenwerking.

“Voor mij komt de voldoening wanneer de leerlingen afstuderen met een diploma dat ze verdienen, waar dat het in het gewoon onderwijs moeilijk of niet haalbaar geweest zou zijn.”

De grootste drempel die meerdere keren wordt aangehaald zijn de **twee administratieve aparte instellingen** die een samenwerking aangaan. Zo is het voor de leerkrachten en personeel van OV4 nog moeilijk om te bepalen welke richting, regels en afspraken gevolgd moeten worden gezien ze verbonden zijn aan twee organisaties:

Als ik nu heel eerlijk zou moeten zijn, ik ben personeelslid van de hoofdschool voor BuO (administratief), maar ik voel mij personeelslid van Campus MAX, hier voel ik mij thuis. En ik denk dat ik dan voor de meerderheid van ons team ook kan spreken (...) maar het is soms wel verwarrend. Wij proberen zo goed mogelijk de regels van het gewoon onderwijs te volgen, maar we moeten toch zien dat we buitengewoon onderwijs zijn. Dat brengt soms frustratie.

Er worden ook verschillende groeipunten aangehaald, als eerste op vlak van **communicatie** naar de leerlingen, ouders en leerkrachten toe. Een begeleider vertelt:

“Soms worden wij, als OV4, wel nog eens vergeten in de communicatie. En ik moet dan altijd zeggen: ‘Hé, vergeet den OV4 niet!’”

Op dit vlak merkt het personeel op dat de OV4 toch nog steeds een school binnen een school is. Daarnaast, als tweede, wordt ook de **secretariaatswerking, leerlingen- en personeelsadministratie** nog gedeeltelijk apart georganiseerd. Het beleidsteam zou deze administratie en dossiers willen centraliseren en organiseren op de campus van het GeO omdat zowel het personeel als de leerlingen niet op de hoofdschool komen. Een derde punt zijn de **twee aparte CLB's** waar de scholen aan verbonden zijn. Ze merken hier verschil in communicatie en betrokkenheid van de CLB-ankers uit de verschillende instellingen. Bijvoorbeeld wanneer een leerling overstap van de ene 'school' naar de andere 'school':

“Het dossier moet dan overgeplaatst worden naar een ander CLB. Terwijl dat er eigenlijk voor de leerling vrij weinig gebeurt. Die gaat gewoon op een andere stoel zitten.” (Onderwijspersoneel GeO)

Als vierde wordt aangehaald dat de begeleiding op vlak van **individuele trajecten** botst op de regelgeving om flexibel met deze trajecten om te gaan. Sinds de aanpassingen in het decreet leersteun merkt men hier wel verbetering. Als vijfde groeipunt ziet de school ook nog kansen in het organiseren van wekelijkse **klassenraden** voor het GeO, zoals dit ook voor de OV4-werking wordt gedaan. Echter zijn de uren voor de leerkrachten niet toereiken om dit in te richten.

“Voor het gewoon onderwijs structureel overleg en dat is niet alleen zinvol voor de samenwerking met OV4, maar ook voor hun eigen [GeO], denk ik. Want ja, de problematieken worden ook daar zwaarder. Daar is ook meer en meer afstemming nodig, maar ja daar is geen ruimte voor hè. Dat is echt rap bij mijn boterhammen en wie niet komt, kunnen ze als directie ook niet echt dwingen.”

Een zesde werkpunt is het **vasthouden aan beleidskeuzes** die gemaakt werden op vlak van inclusief werken voor elke richting in elk jaar waar er voor 100% van de lestijd inclusief gewerkt wordt. Leerlingen geven aan dat er meer activiteiten samen georganiseerd mogen en Leerling L. zou graag tijdens de praktijklessen meer samenwerking willen met de leerlingen in de klas: *“In het begin van een project tijdens het praktijkvak zoeken we altijd inspiratie. Nu is dat vooral individueel, maar ik zou het leuk vinden als we dat samen zouden doen. En dat we dan onze mening kunnen geven, maar ook elkaars mening kunnen horen.”* Dit kan volgens de leerlingen er ook toe bijdragen dat ze elkaar beter leren kennen en meer interactie hebben met elkaar, ook tijdens de pauzes. Vanuit de OV4-werking worden de leerlingen, naar eigen zeggen, soms nog te veel beschermd hiervoor. Daarnaast is de werking die momenteel 'inclusieve uren' tijdens de praktijkvakken mogelijk maakt, onderhevig aan het toeval van het leerlingenaantal en inschrijvingen per richting. Wanneer er te veel leerlingen in een richting in OV4 of het GeO zijn ingeschreven is het niet haalbaar met de huidige middelen om kleine klassen te vormen waar leerlingen tijdens de praktijkvakken samen les volgen. De klassen mogen niet te groot worden om inclusie te realiseren.

Tenslotte werden ook op het **niveau van de leerkrachten en onderwijspersoneel** een groeipunt

geformuleerd. Het onderwijspersoneel wil nog meer samenwerking tussen de leerkrachten, waarbij er ruimte gemaakt wordt voor intervisie, uitwisseling en ondersteuning van elkaar.

Beleving van de ouders

Ook vier ouders van leerlingen uit het GeO en BuO geven aan dat hun kind door de begeleiding op de school gegroeid en open gebloeid is. De mama van V., een leerling in het vierde jaar BuO, geeft aan dat ze een heel moeilijk schooltraject hebben gelopen tot het einde van de lagere school:

“Ze hebben van mijn kind een ander kind gemaakt, een kind met zelfvertrouwen, een kind met doorzetting. Hij is van niets iets geworden. En het feit dat dat op een gewone school was ook gewoon heel leuk. Hij volgt dezelfde leerstof, maar met extra ondersteuning.” (Mama V.)

De ouders geven allen het belang van het **bestaan van een OV4-werking op de campus van het GeO** aan voor hun kinderen. De OV4-werking heeft volgens ouders enkele cruciale kenmerken:

- De **cognitieve uitdaging** van de leerlingen. De mama van V. en ouders van N. geven aan dat er in de OV4-werking ingezet wordt op het zoeken van het talent door de leerling te leren kennen.
- Ruimte voor **persoonlijke begeleiding** van de leerlingen door middel van de individuele begeleider.
- De **kleinere klasgroepen** vinden de ouders een meerwaarde voor het leerproces van hun kind.
- De **nabijheid** van de school bij de woonplaats van de leerling: “OV4-richtingen geven kansen om dit op meer ‘gewone’ scholen in te richten, zodat de school in de buurt is voor onze kinderen.” (Ouders N.)
- Contact met **leeftijdsgenoten** die in het gewoon onderwijs op de speelplaats: “Wij wisten niet dat dat bestond, maar vonden dat ideaal. Als ze vrienden hebben in het gewoon onderwijs dan zitten ze op dezelfde school en kunnen ze zich mengen tijdens de speeltijd.”

Voor de mama van V. was het moeilijk te aanvaarden dat haar zoon ingeschreven werd in het BuO. Doordat de OV4-werking op de school voor GeO zit, is het **aanvaardingsproces** iets vlotter verlopen:

“Het is voor ons echt fijn dat hij eigenlijk naar een school gaat voor GeO. Het blijft nog altijd zo, ook in mijn hoofd ook al weet ik dat dat niet is, BuO ‘die zijn zo niet mee’. Ik heb ook gevraagd op het oudercontact of V. kan overschakelen naar het gewoon onderwijs. De wetenschap dat dat kan is al geruststellend.”

Toch geeft ze ook aan dat V. soms nog aanschouwd wordt als ‘die rare’. Desondanks besluit ze het gesprek met: “Ik zou willen dat elk kind zo een onderwijs kan krijgen, zo dat persoonlijk onderwijs.”

Perspectief van de leerlingen

Leerling L. zit sinds schooljaar 2023-2024 samen leerlingen OV4 in de klas voor de praktijkvakken. Er werd aan de leerlingen van OV4 en het GeO uitleg gegeven dat ze samen les zouden krijgen. Leerling L. geeft aan dat ze uitgebreide voorbereiding en informatie niet noodzakelijk vindt:

“Naar mijn mening kan je er niet veel uitleg over geven, je kunt dat pas zien als je erbij zit en dan ga je voelen hoe je je moet gedragen.” Het was een proces van ‘wennen’ langs de twee kanten: “Ik vond dat in het begin wel moeilijk en spannend toen we dat te horen kregen, omdat ik niet wist hoe ik dat moest aanpakken. Ik heb ook niemand in mijn familie die zwaar autisme heeft, maar achteraf gezien valt dat echt heel goed mee. Je voelt dat er een verschil is, maar op zich algemeen valt dat goed mee.”

Leerling L. dacht achteraf ook na over hoe de leerlingen van OV4 zich voelden bij deze eerste lessen:

“Ik heb mij achteraf bedacht dat wij dat moeilijk vonden, maar eigenlijk zij moeten dat ook moeilijk gevonden hebben om bij ons te komen. Ik heb het hun nooit gevraagd hoe dat was. Dat zou ik wel willen weten, daar ben ik benieuwd naar hoe dat zij dat hebben ervaren.” (Leerling L.)

De leerlingen uiten hun **tevredenheid over de begeleidingen en ondersteuning** die ze krijgen van de leerkrachten op school: *“De ondersteuning voor mij is hier perfect. Ik krijg ondersteuning en dan probeer ik ervoor te zorgen dat ik die niet meer ga nodig hebben later.”* (Leerling V., ingeschreven in de OV4-werking) Ze merken bij zichzelf en elkaar ook de effecten van het samen les krijgen. Leerling L. vertelt dat ze geleerd heeft hoe met de andere leerlingen om te gaan, ook leerling V. merkt de veranderingen op sociaal vlak: *“De leerlingen die hier zitten vanaf het begin daar merk ik dat het op sociaal vlak beter gaat. Als we apart zouden zitten, zouden we niet klaar zijn voor het latere leven.”* (Leerling V.)

De leerlingen hopen op **meer interactie tussen het GeO en het BuO**. Leerling V. die in een OV4-klas zit, hoopt op meer interactie volgend jaar, al is dit niet voor alle leerlingen vanzelfsprekend: *“Ik heb dat nooit erg gevonden. Ik denk dat ze [de andere leerlingen in de klas] dat niet willen omdat ze in het lager gepest zijn geweest, omdat wij anders waren. Ik heb dat van me afgeschud.”*

Ambities en uitdagingen: Een blik op de toekomst

De onderwijsprofessionals zien in de toekomst kansen om **inclusie uit te breiden**. Enerzijds binnen de middenschool (gelegen op dezelfde campus) en anderzijds binnen Campus Max college (de andere vestigingsplaats van de school voor GeO). Op beide vestigingsplaatsen is er nog geen OV4-werking ingericht. Eén directie voor OV4 deze werking kunnen coördineren. De hoofdschool voor BuO is echter nog terughoudend om dit te realiseren. Het beleidsteam van de hoofdschool vindt het belangrijk dat de zorg voor de individuele leerling behouden kan worden en niet verloren gaat in het grotere systeem: *“Dat is iets wat we sterk in het achterhoofd moeten houden.”*

Verder ziet het beleidsteam ook mogelijkheden in een **administratieve verspoeling** die de flexibiliteit van individuele trajecten meer mogelijk moet maken: *“Er moet **geen toegangsticketje** zijn voor leerlingen om ondersteuning te krijgen van het BuO.”*

Verder zal er tegen 2030 een **nieuwbouw** geplaatst worden voor de middenschool en bovenbouw. Binnen deze plannen voor de nieuwbouw ziet het beleidsteam veel mogelijkheden om de samenwerking tussen het gewoon onderwijs en de OV4-werking ook op infrastructureel vlak te versterken.

Toch blijven er ook in toekomst uitdagingen liggen voor de samenwerking. De **onaangepaste regelgeving** op Vlaams niveau verhindert de werking, zo worden verschillende voorbeelden gegeven: *“Het BuO heeft een extra facultatieve vrije dag, maar deze wordt niet opgenomen want anders zit de ene helft van de klas thuis en moet de andere helft van de klas wel naar school komen, dat is niet logisch.”*

Tenslotte moeten ze binnen de schoolwerking steeds bewaken dat de OV4-werking geen school binnen de school wordt. De valkuil is er om de lokalen van OV4 te groeperen in een gebouw, maar vanuit hun visie en beleidskeuzes moeten deze verspreid zijn over de schoolgebouwen.

Stappen richting inclusief onderwijs

Het onderwijspersoneel heeft naar eigen zeggen de afgelopen jaren al heel wat stappen richting inclusief onderwijs gezet. Het aanbieden van onderwijs voor leerlingen zonder en met specifieke onderwijs behoeften op dezelfde campus is daar een van. Daarnaast zien ze ook de mogelijkheid voor leerlingen om binnen een vertrouwde omgeving te kunnen **overstappen** van OV4 naar het GeO en omgekeerd als een stap richting inclusief onderwijs: *“Als een leerling is overgestapt naar het gewoon onderwijs zitten die nog altijd hier en wij kunnen dat nog mee opvolgen.”* Een leerkracht van OV4 beschrijft de school als inclusieve leeromgeving : *“Een plek waar er rekening gehouden wordt met de noden van jongeren. Ik kijk daar eerder naar als van waar is er de nood aan en waar kan u helpen.”*

Vervolgens spreekt het onderwijspersoneel over de gezamenlijke praktijklessen die de leerlingen BuO en GeO samen volgen als **‘inclusie lessen’**. De focus van deze inclusie lessen ligt op **het samen leren**. Op het niveau van de campus ligt de klemtoon eerder op het **samen leven**. Op dit niveau wil het onderwijspersoneel binnen de schoolwerking verdere acties richting inclusief onderwijs ondernemen. Het zetten van stappen naar een meer inclusieve school voor alle leerlingen voor een groot (of groter) deel van de lestijd is namelijk de ambitie van de scholen. Ze willen onder meer de **OV4-werking meer beschouwen als een deel van de school voor GeO**:

“Op dit moment voelt de OV4-werking toch nog steeds een school binnen een school, want onze leerlingen- en personeelsadministratie zit in de hoofdschool. Dat zorgt voor administratieve ballast die er uit zou moeten en waar nog veel groeikansen liggen.”

De school loopt hier echter tegen ‘de hele rompslomp’ van administratie aan. Daarnaast hekelen ze ook het langdurig traject dat gelopen moet worden vooraleer een leerling recht heeft op extra ondersteuning: *“Hij heeft nog geen attest, want dat is het toegangsticketje tot OV4 terwijl die leerling op dat moment nood heeft aan structuur en een kleine klasgroep.”* Het onderwijspersoneel hoopt daarom op een meer **flexibel beleid omtrent ondersteuning** van leerlingen waardoor ze meer flexibel en sneller kunnen inspelen op de noden van de leerlingen.

Tips voor andere scholen

1. **Wekelijkse beleidsvergadering – reflecteren en vooruitkijken:** Het beleidsteam is de stuwende kracht achter de samenwerking op beleidsniveau. Wekelijks wordt er gereflecteerd op de gebeurtenissen in de samenwerking, maar wordt er ook vooruitgekeken en worden de krijtlijnen uitgetekend. Het beleidsteam richt werkgroepen in waar leerkrachten BuO en GeO deel uitmaken om samen na te denken over de visie van de schoolwerking.
2. **Gemeenschappelijke zorg en begeleiding organiseren voor de leerlingen en leerkrachten:** Een cruciale randvoorwaarde is dat de zorg en begeleiding gezamenlijk wordt georganiseerd vanuit de begeleiding van OV4 en het GeO. Dit maakt mogelijk dat vanuit een verbrede expertise alle leerlingen en leerkrachten ondersteund worden vanuit eenzelfde visie. Een fysieke nabijheid (dezelfde bureau) en gedeelde verantwoordelijkheid helpt hierbij om het delen van kennis en expertise mogelijk te maken.

Meer informatie?

Website van de school: <https://www.campusmax.be/>